voorstel

Zwolle

Raadsbrief

Datum 25 februari 2025

Onderwerp	Aanvullende reactie college van B&W op het Initiatiefvoorstel van de fracties van D66, CDA en ChristenUnie ‘Zwols bouwdepot’
Versienummer	1
Portefeuillehouder	Paul Guldemond

Samenvatting
Via een ‘bouwdepot’ kunnen jongeren een jaar lang maandelijks een vast inkomen krijgen, zonder voorwaarden of beperkingen. De fracties van D66, CDA en ChristenUnie willen dit als pilot in Zwolle invoeren. Op 11 november 2024 heeft u een reactie van het college ontvangen op dit initiatief. Deze brief bevat een aanvulling hierop. Contact vanuit de gemeente met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft nieuwe inzichten opgeleverd. Uit dit contact blijkt dat veel onderdelen uit het bouwdepot ook onder de Participatiewet uitgevoerd worden. Hiermee ontstaat een optie om vanuit het gedachtengoed van het bouwdepot een eigen Zwols project onder de Participatiewet te starten. Wij willen dit nader onderzoeken en uw raad hierover voor het einde van het jaar informeren en vragen uw raad deze informatie bij de besluitvorming over het Initiatiefvoorstel te betrekken.

Bijlagen
Initiatiefvoorstel D66, CDA en ChristenUnie Zwols Bouwdepot
Reactie college van B&W op het Initiatiefvoorstel van 11 november 2024

Openbaarheid
☒ Openbaar
☐ Geheim

Wij stellen u voor kennis te nemen van:
De aanvullende reactie van het college van B&W op het Initiatiefvoorstel van de fracties van D66, CDA en ChristenUnie ‘Zwols bouwdepot’.

Datum 25 februari 2025

Inleiding
Op 11 november 2024 heeft u een reactie van het college ontvangen op het Initiatiefvoorstel pilot ‘Zwols bouwdepot’. In deze reactiebrief is een risico opgenomen naar aanleiding van recente berichtgeving van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Daarin werd gemeenten ontraden om een pilot bouwdepot te starten. Inmiddels heeft een gesprek met het ministerie plaatsgevonden. De bevindingen hieruit willen wij met uw raad delen zodat u deze informatie kunt meenemen bij de besluitvorming over het Initiatiefvoorstel.

Kader
Koers sociaal domein
Regiovisie Beschermd wonen en maatschappelijke opvang 2022 – 2032 regio IJssel-Vecht
Visie op arbeidsparticipatie en arbeidsmarktbeleid gemeente Zwolle 2024

Kernboodschap
Met deze raadsbrief geeft het college een aanvullende reactie op het Initiatiefvoorstel van de fracties van D66, CDA en ChristenUnie voor een pilot voor een ‘Zwols bouwdepot’. Op basis van bevindingen uit een gesprek met het Ministerie van SZW wil het college verkennen of een eigen Zwols project kan worden ingericht onder de Participatiewet voor jongeren die dak- of thuisloos zijn.

Toelichting
Met het bouwdepot krijgen jongeren een jaar lang een vast maandinkomen, zonder voorwaarden of beperkingen. Door deze financiële rust kunnen jongeren werken aan hun doelen voor de toekomst en de situatie waarin zij zich bevinden verbeteren. Tijdens het gesprek met het Ministerie is stilgestaan bij de bezwaren en mogelijke risico’s van het uitvoeren van het bouwdepot. Met het Ministerie is ook ingegaan op mogelijkheden om onderdelen uit het bouwdepot onder de Participatiewet uit te voeren. Dit lichten wij hieronder verder toe.

Bezwaren en risico’s bij uitvoeren bouwdepot:

- *Via het bouwdepot doen gemeenten aan inkomenspolitiek.*
  De Participatiewet (bijstand) is het laatste vangnet in de sociale zekerheid in Nederland. Door het uitvoeren van een bouwdepot creëren gemeenten eigenlijk een extra vangnet onder het vangnet. Dit ziet het Ministerie als inkomenspolitiek, wat bij wet verboden is. Die rol is expliciet voorbehouden aan het Rijk. Het Rijk is verantwoordelijk voor het bieden van een basis van inkomen en gemeenten voor het vangnet van ondersteuning.

- *Een bouwdepot tart aan het gelijkheidsbeginsel.*
  Door het uitvoeren van het bouwdepot creëert de gemeente, voor een bepaalde afgebakende doelgroep, een inkomensstroom waar andere inwoners geen recht op hebben. Er zit dus ook een vorm van rechtsongelijkheid in het uitvoeren van het bouwdepot. Er zijn meer doelgroepen denkbaar die hiervoor in aanmerking willen komen. Ook is er risico op een ‘gunfactor’ voor een bepaalde doelgroep, terwijl het sociale zekerheidsstelsel uitgaat van gelijkheid.

- *Jongeren hebben beperkte rechtszekerheid in het bouwdepot.*
  Aan het bouwdepot zijn geen rechten te ontlenen als jongere. Het is niet precies duidelijk welke jongeren voor een bouwdepot geselecteerd worden en op welke gronden. Het is aannemelijk dat de vraag naar het bouwdepot onder jongeren groter zal zijn dan in de pilot geboden kan worden. Er is geen bezwaar mogelijk tegen beslissingen voor een bouwdepot. Ook is onduidelijk wat het perspectief is voor de jongeren na de pilot van een jaar.

- *Het bouwdepot brengt risico's met zich mee voor gemeenten.*
  Wanneer meer gemeenten gaan deelnemen aan het bouwdepot zoals het Initiatiefvoorstel, bestaat de kans dat zij hierop worden teruggeroepen door het Ministerie om bovenstaande redenen. De verwachting is dat dit niet op korte termijn gebeurt, maar is pas aan de orde wanneer meer gemeenten in Nederland een bouwdepot gaan inrichten. In een uiterst geval volgt een aanwijzing vanuit het Ministerie om het gemeentelijke beleid/ besluit te herzien.

Mogelijkheden binnen de Participatiewet
Een belangrijke constatering uit het gesprek met het Ministerie is dat veel van het bouwdepot ook onder de Participatiewet te realiseren is.[1] Gemeenschappelijke doel is het bieden van financiële rust voor de jongeren. De Participatiewet biedt daartoe ook mogelijkheden, bijvoorbeeld:

- niet toepassen van de zoektermijn voor jongeren (direct kunnen indienen van een aanvraag door de jongere);
- ophogen van de uitkering door niet toepassen van de jongerennorm (dit is een lagere uitkering voor jongeren vanwege de onderhoudsplicht van ouders);
- het vrijstellen/ niet aansturen op arbeidsverplichtingen voor jongeren, waardoor ruimte ontstaat voor rust en stabiliteit of eventuele andere stappen;
- snelle besluitvorming op aanvragen (zoals in het project 'simpel switchen' waarin men makkelijker weer terug kan naar een uitkering als werken toch even niet lukt);
- de mogelijkheid tot inkomstenvrijlating wanneer aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, zodat jongeren iets bij kunnen verdienen;
- maatwerk voor studerende jongeren wanneer studiefinanciering/ tegemoetkoming voor scholieren niet toereikend is om in het levensonderhoud te voorzien.

Veel van deze mogelijkheden worden in Zwolle ook al ingezet. Twee keer per week is er in Zwolle het 'jongerenoverleg'. In dit overleg worden alle aanvragen van jongeren besproken en wordt afgestemd wie de regie voert. En afgestemd of de jongere kan werken/ participeren of dat eerst andere stappen nodig zijn om de situatie te stabiliseren.
Er zijn ook verschillen tussen het bouwdepot en de Participatiewet. Een belangrijk verschil is dat jongeren onder de Participatiewet niet helemaal met rust worden gelaten. Vanuit de regievoering vanuit jongerenoverleg wordt gekeken naar wat de jongere nodig heeft en welke stappen de jongere zelf wil zetten. Jongeren worden niet losgelaten maar gevolgd en ondersteund bij stappen om de leefsituatie en omstandigheden te stabiliseren en verbeteren.
Ander verschil met het bouwdepot is dat jongeren in principe niet mogen bijverdienen en jongeren boven de 18 die studeren in principe zijn uitgesloten van een bijstandsuitkering. In deze gevallen zijn wel maatwerkoplossingen mogelijk, zoals hierboven ook al beschreven.

[1] Dit is bijvoorbeeld door de Gemeente Amsterdam gedaan.

Datum 25 februari 2025

Verkenning eigen Zwols project onder de Participatiewet
Op basis van bovenstaande informatie willen we nader onderzoeken hoe vanuit het gedachtengoed van het bouwdepot de Participatiewet in Zwolle verder ingezet kan worden voor deze jongeren. In het bijzonder voor jongeren die te maken hebben met (dreigende) dak- en thuisloosheid. In een eigen Zwols project vanuit de Participatiewet kan gerichte toepassing van de Participatiewet voor deze doelgroep worden georganiseerd en de opbrengsten hiervan gemonitord en hierover gerapporteerd. Wat voor een dergelijk project onder de Participatiewet nodig is en door wie en hoe dit opgepakt kan worden willen we verder in kaart brengen (organisatorische, financiële en wettelijke randvoorwaarden). Deze opbrengsten kunnen we eind dit jaar met de gemeenteraad delen.

Als bijkomend voordeel van een eigen lokaal project onder de Participatiewet zien wij het bredere effect voor de langere termijn. De toegepaste principes kunnen tenslotte ook voor andere doelgroepen worden toegepast en heeft daarmee een groter leereffect en bereik. Ook heeft het Ministerie toegezegd te willen meedenken in mogelijkheden en verbeterpunten voor de Participatiewet. Daarmee draagt een eigen Zwols project ook bij aan verbetering van de Participatiewet op landelijk niveau.

Maatschappelijk draagvlak & participatie
Rondom deze aanvullende zienswijze vanuit het college heeft geen uitgebreide participatie plaatsgevonden. Het gesprek met het ministerie is de voornaamste input voor deze brief. In aanloop naar het initiatiefvoorstel zijn wel veel verschillende partijen betrokken. In de eerdere raadsbrief zijn hier ook aanbevelingen over gedaan voor het vervolg.

Communicatie
De stand van zaken van een pilot Zwols Bouwdepot is regelmatig onderwerp in bestaande overleggen met betrokken partijen, bijv. in afstemmingsmomenten vanuit de gemeente met Team Zwerfjongeren en in het contact met de bij jongeren betrokken zorgaanbieders.

Financiën
In de vorige brief van het college is aangegeven dat voor de totale financiering van een pilot Zwols bouwdepot dekking gevonden moet worden. In het gesprek met het Ministerie is bevestigd dat de BUIG (rijksuitkering voor de bijstand) niet voor het bouwdepot ingezet mag worden. De BUIG is uitsluitend voor verstrekking van uitkeringen en het bouwdepot is dat niet. In een eigen Zwols project onder de Participatiewet vallen de uitkeringen wel onder de BUIG. Vanwege tekorten op de BUIG zet Zwolle op dit moment al algemene middelen in op dit onderdeel. De verwachting is dat veel jongeren al in het uitkeringenbestand bekend zijn, waardoor dit niet als extra kosten gezien kan worden.

Aan zowel een pilot bouwdepot als lokaal project onder de Participatiewet zitten ook indirecte kosten. Het gaat om zaken zoals projectleiding, capaciteit voor het bouwteam (uitvoerende medewerkers/ partijen) en begeleiding voor de jongeren. Hiervoor verwijzen we naar de begroting in het Initiatiefvoorstel en de eerdere reactie van het college. Voor een lokaal Zwols project onder de Participatiewet moeten de financiële gevolgen nog uitgewerkt. Deze kunnen worden meegenomen in de bestuursrapportage van dit najaar/ najaarsnota.

Risico's
Duurzaam perspectief voor de jongeren gaat verder dan een maandinkomen. Zoals in de eerdere brief vermeld staat of valt dit beleid met passende begeleiding van de jongeren. Dit is een belangrijke randvoorwaarde om in de besluitvorming in de gemeenteraad mee te nemen. Ook is het huisvestingsvraagstuk een punt om aandacht voor te blijven hebben om de gewenste rust en stabiliteit voor deze jongeren te realiseren. Met het uitvoeren van het Bouwdepot is expliciet niet gelijk huisvesting geregeld. Door het creëren van financiële stabiliteit hopen we wel dat dit bijdraagt aan het vinden en behouden van huisvesting. Dit zal ook gemonitord worden.

Vervolg
Dit is afhankelijk van de besluitvorming in de gemeenteraad over het Initiatiefvoorstel. Het college geeft via deze aanvullende raadsbrief een aantal aandachtspunten aan de gemeenteraad mee ter bespreking van dit Initiatiefvoorstel op 4 maart. Na besluitvorming in de gemeenteraad wordt dit besluit meegenomen in de Berap of Voorjaar- of Najaarsnota (dat is afhankelijk van de keuze voor een pilot Bouwdepot of een eigen lokaal project onder de Participatiewet). Daarmee lijkt start van de projectperiode per 1 juli 2025 haalbaar voor beide keuzes.

Openbaarheid
Deze raadsbrief en alle bijlagen zijn openbaar.

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer